О. А. ПЕЛИПЕНКО

ЗАСОБИ НОМІНАЦІЇ МАЛИХ СУКУПНОСТЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ

У статті дається опис мовних засобів позначення малих сукупностей в українській та іспанській мовах на матеріалі художньої прози та періодики. Наводяться кількісні дані та аналізуються семантичні й лінгвістичні особливості вживання досліджуваної лексики.

Ключові слова: неозначено-мала кількість, номінація, мала сукупність.

Дослідження лексико-фразеологічних засобів вираження неозначено-малої кількості на матеріалі мов європейського культурного ареалу пов'язані з аналізом особливостей національно-мовних картин як «вербалізованої інтерпретації мовним соціумом навколишнього світу і себе в цьому світі» [1], позначеного мовними засобами світовідчуття та світорозуміння етносу. Такі дослідження дають багатий матеріал для загальномовознавчих, лінгвоконтрастивних, лінгвокогнітивних і лінгвостилістичних студій.

Автори колективної праці «Категория количества в современных европейских языках» [2] виділяють групи лексики зі значенням «мале вмістилище», «мала частина», «мала доза, малий шматок», а серед засобів вторинної номінації — підкатегорію «образ малих сукупностей», до якої входять «малі сукупності взагалі», «мала безладна сукупність (маса)», «малі сукупності тварин», «малі сукупності, що становлять одне ціле» та «мала кількість зібраного / майна». До цього часу не було спеціалізованих наукових досліджень, виконаних вітчизняними науковцями із залученням матеріалу української та іспанської мов. Пропонована стаття покликана заповнити цю прогалину.

Як зазначає Ж. Вардзелашвілі [3], серед науковців немає єдності стосовно критеріїв визначення первинності та вторинності номінації: Т. В. Булигіна, В. Г. Гак та А. А. Уфімцева беруть за основу рівень означування (за допомогою слів та словосполучень чи за допомогою речень) [4], а С. С. Маслова-Лошанська, Г. В. Колшанський, Н. Д. Арутюнова, О. С. Кубрякова та В. М. Телія [5] під первинною номінацією розуміють первісно мовне означування, тобто питомі, непохідні слова. Вторинна номінація відображає здатність мови до поповнення лек-

[1] *Голубовская И. А.* Этнические особенности языковых картин мира.— К., 2002.— С. 6.

[2] *Акуленко В. В., Швачко С. А., Букреева Е. И. и др.* Категория количества в современных европейских языках.— К., 1990.— 284 с.

[3] *Вардзелашвили Ж. А.* К вопросу о толковании термина «номинация» в лингвистических исследованиях. Текст // Славистика в Грузии.— Тбилиси, 2000.— Вып. 1.— С. 62–64.

[4] Див., зокрема: *Гак В. Г.* К типологии лингвистических номинаций // Языковая номинация. Общие вопросы.— М., 1977.— С. 230–293.

[5] *Телия В. Н.* Вторичная номинация и ее виды // Языковая номинация. Виды наименований.— М., 1977.— С. 129–221.

© О. А. ПЕЛИПЕНКО, 2016

сичного запасу за рахунок словотворення, синтаксичної транспозиції (зміна синтаксичної функції при збереженні лексичного значення) та семантичної транспозиції (полісемія та фразеологія) [6]. У своєму дослідженні ми керуємося таким розумінням номінації: первинна номінація — вичленовування та називання фрагментів дійсності за допомогою слів з непохідною основою; вторинна номінація — вичленовування й називання фрагментів дійсності за допомогою похідних лексико-семантичних одиниць, що реалізується у формі словотвірної та семантичної номінації [7]. Джерелом матеріалу для нашого дослідження є словники української [8] та іспанської [9] мов; ілюстративний матеріал добирався з періодичних видань України та іспаномовних країн, прозових творів українських та іспаномовних письменників.

Після аналізу дефініцій було відібрано 115 українських лексем, що можуть бути носіями семи малої сукупності, а для іспанської мови — 51 лексему. За способом представлення ознаки «мала сукупність» українську лексику цієї категорії можна поділити на сім груп.

Перша група налічує тридцять одиниць, у яких сема малої сукупності є частиною словникової дефініції: **горстка** — «1. Невеликий пучок чого-небудь; жмут. // Маленький сніп чого-небудь. 2. Невелика кількість кого-, чого-небудь»; **дещиця** — «Незначна кількість чого-небудь; трохи»; **дрібка** — «Невелика частина, мала кількість чого-небудь»; **дрібниця** — «Щось дрібне, незначне, таке, що не має істотного значення»; **дрібок** — «Невелика частина, мала кількість чого-небудь»; **дрібушки** — «Тоненькі дрібно заплетені косички»; **жменя** — « 2. Кількість чого-небудь, що вміщається між зігнутими долонею та пальцями. // Пучок зірваних, зжатих рослин, який можна обхватити долонею та пальцями. // Міра прядива; 3. Незначна кількість кого-, чого-небудь»; **жмут** — «Невелика в'язка чого-небудь; пучок. // Пасмо волосся, прядива і т. ін. // Однорідні предмети, складені разом, часто не зовсім акуратно»; **зернина** — «2. Окрема дрібна часточка якої-небудь речовини; крупинка, краплинка»; **йота** — «2. Дуже маленька частина, мізерна доля чого-небудь; крихта»; **капля** — «Те саме, що **крапля**»; **клапоть** — «1. Невелика, незначна частина якоїсь поверхні (поля, лісу тощо); 2. Відрізана або відірвана частина тканини, шкіри, паперу тощо; обривок, шматок. // Клубок, пасмо хмари, туману тощо. // Жмут сіна, соломи тощо»; **ковток** — «2. Кількість рідини, яку можна проковтнути одним таким рухом. // Незначна кількість їжі, питва»; **крапля** — «1. Маленька частинка якої-небудь рідини, схожа на кульку; 2. Дуже мала кількість, частинка чого-небудь; трошки, дуже мало»; **крихта** — «Дрібненька частинка, шматочок, грудочка чого-небудь (переважно хліба); 2. Про дуже незначну, мізерну кількість чого-небудь»; **кришка** — «Те саме, що **крихта**»; **ложка** — «Кількість страви, набрана цим предметом. //

---

[6] *Вардзелашвили Ж. А.* Зазнач. праця.

[7] *Мінкова О. Ф.* Експресивний потенціал засобів вторинної номінації в мові новітньої української публіцистики : Автореф. дис. ... канд. філол. наук.— Запоріжжя, 2010.— С. 6.

[8] Словник української мови : В 11 т.— К., 1970–1980; *Караванський С.* Практичний словник синонімів української мови.— К., 1995.— 469 с.; *Коломієць М. П., Регушевський Є. С.* Словник фразеологічних синонімів.— К., 1988.— 200 с.

[9] Diccionario de la lengua española: más de 35000 entradas y 100000 definiciones. Espasa Calpe, S. A. Espasa, 2012.— 1073 p.; Diccionario de la lengua española. Edición del Tricentenario.— http:// www.rae.es/diccionario-de-la-lengua-española/la-23a-edicion-2-14; Испанско-русский фразеологический словарь: 30000 фразеологических единиц / Э. И. Левинтова, Е. М. Вольф и др.— М., 1985.— 1080 с. (далі — ИРФС); *Weibel P.* The Big Red Book of Spanish Idioms: 12 000 Spanish and English Expressions // McGraw-Hill Education, 2004.— 400 с. (далі — BRBSI).

Мала кількість, крапля чого-небудь»; **не гурт** — «Мало»; **неврожай** — «Поганий, низький урожай; недорід»; **недорід** — «Невеликий або поганий врожай; неврожай»; **нужденний** — «2. Який відзначається надзвичайною убогістю; злиденний, жебрацький. // Жалюгідний, мізерний, нікчемний»; **окрушина** — «Те саме, що **крихта**»; **окрушка** — «Те саме, що **крихта**»; **пучок** — «1. В'язка однорідних предметів»; **ріска** — «2. Те саме, що **крихта**»; **рісочка** — «Зменш.-пестл. до **ріска**»; **росинка** — «2. Дуже мало, трохи чого-небудь» [10].

В іспанській мові аналогічна група представлена сорока однією одиницею: *adarme* (мала одиниця ваги, що дорівнює 1,79 г; мінімальна кількість чого-небудь), *ardite* (дрібна кастильська монета; дещиця), *atajo* (зграя, стадо, невелика група худоби), *bagatela* (дрібниця), *baratija* (дрібна та дешева річ), *baratillo* (дешева річ), *bit* (біт), *bocado* (ковток), *bocanada* (ковток води чи повітря), *buhonería* (галантерея, дріб'язок), *canastilla* (кошик, придане немовляти), *canastillo* (кошик, ятка), *centella* (іскра, зірниця), *comando* (команда, малочисельний загін), *conjunto* (набір, сукупність), *gajo* (маленька часточка, китичка), *grupito* (невелика група), *grupúsculo* (групка, купка), *hatajo* (невелика сукупність осіб, тварин чи предметів), *hato* (стадо), *manojo* (жменя, жменька, пучок), *oligarquía* (олігархія), *patrulla* (патруль), *penuria* (нужда), *petit comité* (невелика група), *piquete* (пікет, невелика група), *puñado* (жменя), *rondall* (оркестрик), *trago* (ковток).

До другої групи (двадцять п'ять одиниць) входять одиниці, утворені від лексем першої групи; вони можуть супроводжуватися в словнику позначкою «зменш.» або «зменш.-пестл.»: *дрібочка*, *дрібочок*, *зернинка*, *капелиночка*, *капелька*, *краплина*, *крапелина*, *краплинка*, *краплиночка*, *краплинонька*, *крапелиночка*, *крапелинка*, *крихотка*, *крихтина*, *крихтонька*, *крихточка*, *крихітка*, *крихіточка*, *крихта*, *кришечка*, *купочка*. В іспаномовних лексикографічних джерелах було виявлено чотири одиниці, утворені таким чином: *atadijo* (вузол, вузлик), *bocadillo* (бутерброд, порція їжі, яку можна відкусити за один раз), *gotita* (крапелька), *hatillo* (вузлик).

У третій групі, до якої входять дванадцять українських та вісімнадцять іспанських лексичних одиниць, ознака «мала сукупність» зазвичай виявляє себе через контекст як семантичний наслідок зіставлення частини й цілого (*букет*, *вінок*, *віхоть*, *вузол*, *в'язка*, *грудка*, *група*, *клубок*, *низка*, *пакет*, *пакунок*, *понюх*, *понюшка*, *пучка*, *пучок*, *разок*, *стопка*, *щіпка*; *atado* (в'язанка), *auditorio* (аудиторія, слухачі), *bonche* (пучок), *borla* (китиця), *braga* (пучок пір'я, що покриває ноги птаха), *clan* (клан), *cordada* (зв'язка альпіністів), *facción* (фракція), *grupo* (група), *manga* (загін, група загонщиків на полюванні), *mazo* (в'язанка), *pacota* (група), *panda* (банда), *parte* (частина), *penacho* (пучок пір'я на пташиній голові), *peña* (компанія друзів), *rebaño* (зграя, стадо), *tertulia* (компанія друзів). Контекстуальна актуалізація відповідного семантичного компонента може здійснюватися:

а) шляхом вказування на відсутність чого-небудь навіть у мінімальній кількості: «Сани були вимазані кізяками, наче ними недавно возили гній, *не було* там постелено *й віхтя* соломи» (В. Шкляр);

б) уточнювальною групою слів: «Брали *групами* по кілька чоловік "з вещами" й геть» (І. Багряний); «… solo *un 'pool' de ocho periodistas* … podría cruzar los pasos fronterizos» (http://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-4749529) — «... тільки *пул з восьми журналістів* зміг перетнути прикордонний перехід»;

[10] Тут і далі дефініції подаються за одинадцятитомним «Словником української мови».

в) шляхом протиставлення більшій кількості: «Чи можуть хай які там "спеціально треновані" *групи вбійників* реально протидіяти *сотням тисяч людей?*» (О. Забужко);

г) уживанням означення з семою малої кількості: «Знову низькодолом, левадками і городами добирається Михайло Чигирин до своєї хати, до своєї Марини, якій несе *невеличкий пучок* осінніх підсніжників» (М. Стельмах), «Animada por un *pequeño grupo* de seguidores … la selección turca llegó ayer...» (http://hemeroteca.abc.es/ nav/Navigate.exe/hemeroteca/cordoba/abc.cordoba/2209/03/24/074.html) — «...турецька збірна прибула вчора в супроводі *невеликої групи* прихильників»;

ґ) уживанням з неозначеним займенником *якийсь* та прислівником *тільки*: «Хоч у нас лежаного хліба нема, та *якусь скибку* винесу, від собаки проведу, і ходіть собі далі» (М. Стельмах), «Esa es *sólo una muestra*» (http://eluniversal.com.pol_art_judeofobia_endogena_1292462) — «Це *тільки приклад*».

Четверта група (двадцять чотири одиниці для української та дві для іспанської мови) — слова, похідні від лексем третьої групи: *букетик*, *віночок*, *віхтик*, *вузлик*, *в'язочка*, *грудочка*, *жмутик*, *жмуток*, *клубочок*, *купка*, *кусник*, *кусочок*, *низочка*, *пакетик*, *пакуночок*, *пучечок*, *разочок*, *стопочка*, *частинка*, *часточка*, *шматинка*, *шматочок*; *pandilla* (від *panda* — ватага, зграя) та *pacotilla* (від *pacota* — банда, зграя, покидьки, непотріб), при цьому в іспаномовних джерелах спостерігається вживання цих лексем переважно в негативному значенні: «Dicen que es una mujer terrible, capitana de una *pandilla* de bandoleros...» (Р. Гальєгос) — «Кажуть, що це жахлива жінка, яка очолює *зграю* бандитів», «Lo mejor que traía en su *pacotilla* el turco ... se lo compró Santos para que anduviese calzada y vestida con decencia» (там же) — «...Сантос купував усе найкраще з того, що приносив турок серед свого *непотрібу*, аби тільки вона пристойно одягалася та взувалася».

У проаналізованому корпусі українських джерел відзначено нечисленну групу з шести одиниць, до складу якої входять іменники п'ятої групи, утворені за допомогою суфіксів від іменників зі значенням великої сукупності: **гурт** — «1. Зібрання, скупчення людей на протилежність одній людині. // Група людей, що знаходяться близько один від одного. // Сукупність осіб, об'єднаних спільною метою, певними ознаками, властивостями. 2. Стадо великої рогатої худоби або взагалі група однорідних свійських тварин, об'єднаних з певною господарською метою. // Група птахів, що разом літають, ходять і т. ін.)» — **гурток; зграя** — «1. Група птахів, тварин, риб і т. ін., які тримаються разом. // Скупчення, маса, багато чого-небудь (про предмети, думки, звуки і т. ін.). 2. Юрба людей, об'єднаних спільною дією, спільним заняттям. 3. Група людей, які провадять ганебну діяльність; банда)» — **зграйка**: «Щебетали *зграйки* дівчат» (Л. Костенко); **табун** — «1. Гурт копитних тварин (коней, оленів, верблюдів і т. ін.). // Зграя диких або свійських птахів. // Скупчення риб, морських тварин. 2. Про велику, звичайно неорганізовану групу людей» — **табунець, табунок, табуночок, табунчик**: «Невеличкий, так із десяток, *табунець* дрохв, бачу, летить і сідає на буряках...» (О. Вишня); **череда** — «Гурт свійських тварин (великої рогатої худоби), які утримуються, пасуться разом. // Група тварин, риб і т. ін. одного виду, які тримаються разом; зграя, косяк. // Велика неорганізована група людей, які разом кудись ідуть, прямують і т. ін.; юрба. // Маса, велика кількість чого-небудь, скупченого, розташованого в одному місці. // Ряд чого-небудь подібного одне до одного)» — **черідка**: «*Черідка* голих людей тим же порядком, що й перше, простяглася по коридору» (І. Багряний).

В іспаномовних джерелах ця категорія представлена поодинокими прикладами: *grupo* (група) — «La investigación tampoco sacó a relucir a cuántas personas arrebató lo suyo ese *grupito*...» (http://elnacional.com.do/unas-de-cal-29) — «Слідством також не встановлено, скількох людей пограбувала ця *групка*...». Також сема малої сукупності може виражатися через протиставлення частини цілому (шоста група, в українській мові представлена вісімнадцятьма одиницями): *кусень*, *кусок*, *лепта*, *пасмо*, *пелех*, *частина*, *частка*, *шмат*, *шматина*, *шматка* та похідними від них *шматок*, *пасемце*, *пасемко*, *часточка*. Для корпусу іспаномовних текстів цей варіант не є дуже поширеним, було відзначено лише один випадок такого протиставлення: «… son *una gota* en *un mar* de necesidad que Gaza es hoy» (http://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-4741416 — «... це *крапля* в *морі* сьогоднішніх потреб Гази».

Серед фразеологізмів (сьома група) зі значенням малої сукупності українські словники подають п'ять одиниць: (*мов*, *неначе*, *як*) *кіт наплакав*, *з горобину душу*, *не гук*, *не гурт*, *котові на сльози нема* (*немає*, *не вистачить*). Словники ИРФС та BRBSI містять фразеологізми, ядром яких є або лексеми однієї з наведених вище груп, наприклад, *no hay para un bocado* — «не буде на один раз вкусити», *ahogarse en un sorbo de agua* — «втопитися в ковтку води» (= бути малодушним), або найменування малого вмістилища чого-небудь — *en el blanco de la uña* — «на кінчику нігтя», *como el negro de una uña* — «як чорноти на нігтеві», *caber en una muela* — «поміщатися на один зуб», *caber en el hueco de una muela* (або *de una uña*) — «поміщатися в дірці зуба (або під нігтем), *sobre peine* — «на гребінці» (= злегка, трохи).

Для оцінки вживаності вказаної лексики в значенні малої сукупності було використано суцільну вибірку з корпусу української прози обсягом 1 млн. словоформ та корпус українських загальнонаціональних, обласних та районних газет обсягом 500 тис. словоформ, результати було перераховано відповідно до вживаності на один мільйон словоформ. Уживаність іспаномовної лексики вивчалася за створеним з цією метою корпусом художньої літератури та корпусом щоденних іспаномовних газет обсягом один мільйон словоформ кожний.

Найрізноманітнішою в українській художній прозі виявилася лексика першої групи, представлена в розглянутих творах українських прозаїків дев'ятнадцятьма з тридцяти зафіксованих у словниках лексемами, найуживанішими з яких є *крихта* — двадцять два випадки на один мільйон слововживань, *крапля* — вісімнадцять, *клапоть* — п'ятнадцять, *ложка* — десять, *ковток* — дев'ять, *пучок* — шість, *убогий* — шість. Це саме спостерігається для іспанської мови, де зафіксовано вживання двадцяти чотирьох із сорока однієї лексеми, при цьому найбільшу вживаність відзначено для *puñado* (жменя) — двадцять вісім уживань, у тому числі двадцять одне в художній прозі та сім у періодиці, *gota* (крапля) — відповідно двадцять одне, дев'ятнадцять та два вживання, *trozo* (шматок) — дев'ятнадцять, чотирнадцять та п'ять, *escasez* (брак, нестача, убогість) — п'ятнадцять, одне та чотирнадцять, *punta* (дрібка) — тринадцять, одинадцять та два, *trago* (ковток) — дванадцять, вісім і два, *parcela* (невелика частина) — десять, два та вісім і *miga* (крихта) — дев'ять уживань, у тому числі вісім у художній прозі й одне в періодиці.

Четверта й шоста групи української лексики представлені однаково — по чотирнадцять одиниць (відповідно з двадцяти чотирьох та вісімнадцяти зафіксованих), найуживанішими з яких є: *шматочок* — двадцять вісім уживань, *вузлик* — двадцять шість, *черідка* — чотирнадцять, *грудочка* — тринадцять, *віхтик* — сім,

пакуночок — сім, *віночок* — п'ять, *клубочок* — п'ять (для четвертої групи); *частина* — сто одне, *шматочок* — сорок сім, *шматок* — тридцять два, *частка* — одинадцять, *пасмо* — вісім, *скибка* — п'ять (для шостої групи).

В іспаномовних корпусах лексеми цієї групи вживаються рідко (відзначено один випадок уживання в періодиці лексеми *grupito* з пейоративним відтінком).

Середньою варіативністю характеризується група лексем, що утворена за допомогою зменшувальних суфіксів від лексем першої групи — десять одиниць, з яких найуживанішими є *краплина* (з частотністю двадцять випадків на мільйон слововживань), *клаптик* (шістнадцять) та *крапелька* (сім). В іспаномовних корпусах ця лексика має низьку варіативність, лише три лексеми — *gotita* (п'ять слововживань тільки в художній прозі), *bocadito* (два вживання в художній прозі) та *hatillo* (один випадок уживання в дослідженому корпусі художньої прози).

Третя, п'ята та сьома групи української лексики, які найменше представлені в словниках, мають удвічі меншу варіативність у художній прозі. У третій групі з дванадцяти одиниць, представлених у словниках, ужито п'ять (найуживаніші — *клубок* і *пучка* — по чотири вживання на мільйон слів та *разок* — три вживання), у п'ятій — три з шести із середньою частотністю (*табунець* — сім уживань, *зграйка* і *групка* по п'ять уживань на мільйон). З п'яти фразеологізмів, зафіксованих у словниках, тільки два вжито по одному разу — *не гурт* та *як кіт наплакав.*

В іспаномовних джерелах ця лексика представлена значно менше — чотирма лексемами: *parte* (двадцять два вживання в значенні малої сукупності в художній прозі), *fragmento* (п'ятнадцять уживань, у тому числі одинадцять у художній прозі та чотири в періодиці), *porción* (відповідно тринадцять, дев'ять та чотири), *partícula* (відповідно дев'ять, три та шість).

У корпусі української художньої прози всього відзначено п'ятсот сімдесят дев'ять випадків уживання сімдесяти двох лексем та фразем, які в контексті досліджених прозових творів є засобами номінації малих сукупностей. У корпусі періодики зафіксовано сто сім випадків уживання лексем на позначення малих сукупностей, або двісті чотирнадцять на один мільйон словоформ.

У проаналізованих творах прозаїків Іспанії та Латинської Америки п'ятдесят дві лексеми зі значенням малої сукупності вжито сто дев'яносто чотири рази, для періодики цей показник також нижчий — вісімдесят один випадок уживання двадцяти двох лексем.

Найбільша різноманітність спостерігається серед лексем першої групи — тринадцять одиниць, серед яких найуживаніші — прикметник *мізерний* (вісім уживань на мільйон) та іменники *пучок*, *крихта*, *клапоть*, *дещиця* — по чотири вживання на мільйон словоформ. В іспаномовних джерелах абсолютна більшість випадків уживання лексем із семою малої сукупності припадає на першу групу, яка також відзначається і найбільшою варіативністю (сто сорок один випадок уживання сорока чотирьох одиниць). Найчастотнішими в художній прозі є іменники *puñado* (двадцять один випадок на мільйон), *gota* (дев'ятнадцять) та *trozo* (чотирнадцять), а в періодиці — *escasez* (чотирнадцять), *parcela* (вісім), *puñado* (сім) та *partícula* (шість).

Наступною за варіативністю в розглянутому корпусі лексики української мови є четверта група — шість лексичних одиниць, утворених за допомогою зменшувальних суфіксів від лексем третьої групи. Найактивніше вживання зафіксовано для іменників *шматочок*, *частинка*, *купка* — відповідно чотирнадцять, вісім та шість уживань на один мільйон, проте в іспанській мові ця група лексем не відзначається ні вживаністю, ні варіативністю.

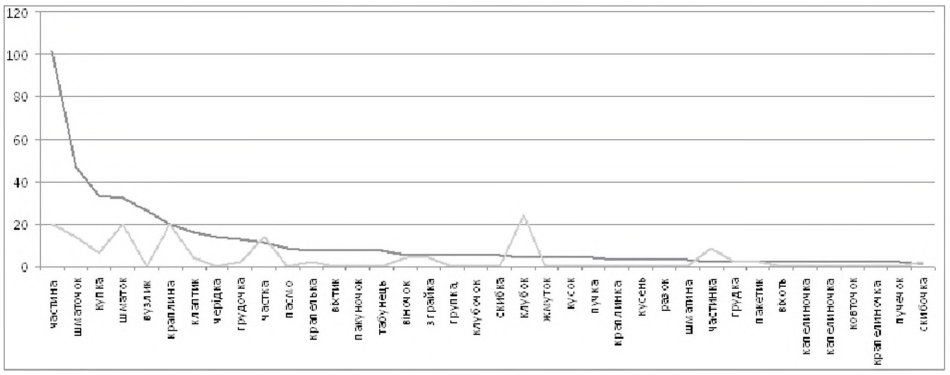

Рис. 1. Порівняння частотності вживання лексики в корпусі української художньої прози (чорна лінія) та періодики (сіра лінія)

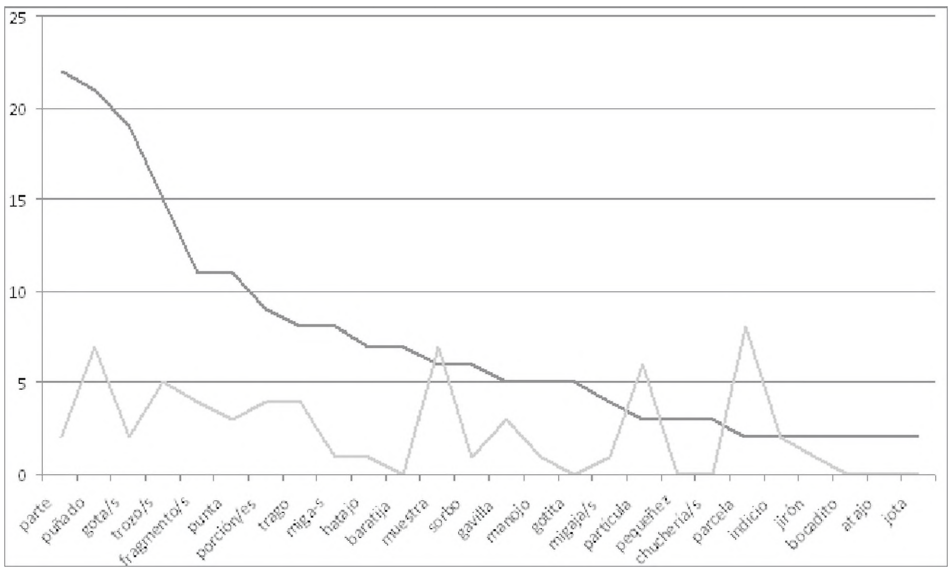

Рис. 2. Порівняння частотності вживання лексики в корпусі іспаномовної художньої прози (чорна лінія) та періодики (сіра лінія)

Шоста група іменників, що характеризують сукупність як частину, протиставлену цілому, містить шість лексем, з яких дві (*шматок* та *частина*) мають високу частотність уживання — двадцять випадків на мільйон, однокореневі з ними *шматочок* та *частка* мають частотність чотирнадцять уживань на мільйон, а використання іменника *скибочка* можна вважати оказіональним.

Друга група в корпусі української прози та періодики представлена п'ятьма одиницями, проте вона менш уживана порівняно з попередньою. Лише одна лексема — *краплина* — має високу частотність уживання (двадцять випадків на мільйон), решта є відносно маловживаними (*клаптик* і *жменька* — по чотири вживання на мільйон, а *крихітка* та *крапелька* — по одному разу, що відповідає двом уживанням на один мільйон). В іспанській мові використання трьох одиниць з цієї групи лексики помічено лише в художніх творах — *gotita* (п'ять випадків), *bocadito* (два випадки) та *hatillo* (один випадок).

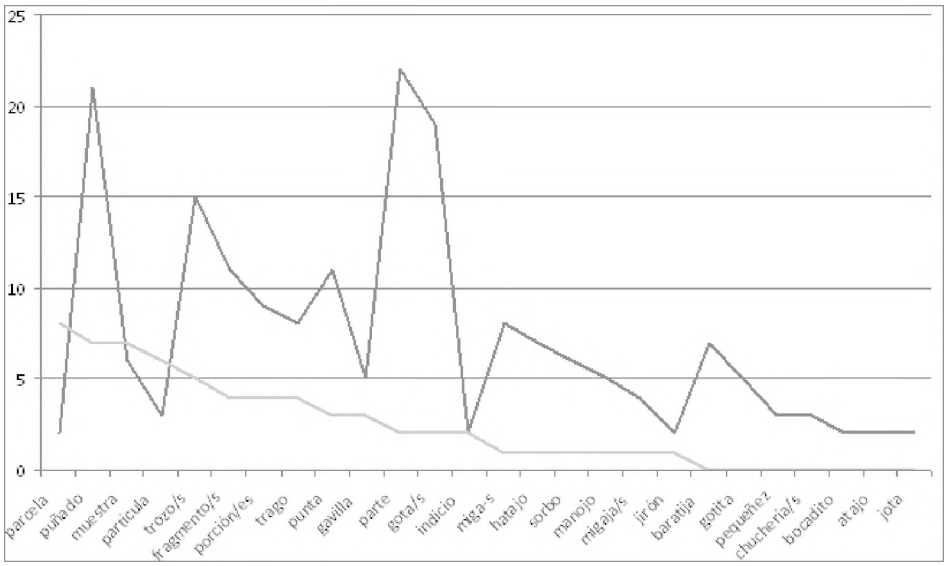

Рис. 3. Порівняння частотності вживання лексики
в корпусі іспаномовної періодики (сіра лінія) та художньої прози (чорна лінія)

З лексем п'ятої групи в корпусі української періодики зафіксовано лише вживання слова *зграйка* — чотири вживання на мільйон, використання іспанських фразем з таким значенням не знайдено.

Статистику відносної частотності найуживаніших одиниць для корпусу української художньої літератури відображено на рис. 1. Мінімуми сірої лінії відповідають одиницям, уживання яких нехарактерне для публіцистичного стилю, і навпаки, піки її максимумів указують на одиниці, уживання яких для нього найхарактерніше.

На рисунках 2 і 3 дається порівняння статистичних даних щодо використання лексем, які мають найвищу частотність у корпусах художньої прози та публіцистики. Мінімуми сірої лінії на верхньому графіку відповідають одиницям, уживання яких не властиве публіцистичному стилю, і навпаки, піки її максимумів указують на одиниці, уживання яких для нього найхарактерніше.

Так само на рисунку 3 піки чорної лінії позначають лексеми, які більш характерні для художньої прози, а мінімуми — лексику, вживання якої більш притаманне публіцистичному стилеві, ніж художньому.

Отже, у досліджуваних корпусах української та іспаномовної художньої прози для позначення малих сукупностей істот і предметів найуживанішими є лексичні одиниці, що не називають малої кількості прямо, а протиставляють її всій сукупності тих самих об'єктів (*частина*, *шматок*, *клапоть* та похідні від них). Продуктивним для української мови є також використання лексики, утвореної за допомогою зменшувальних суфіксів від лексичних одиниць, що позначають великі сукупності істот, предметів або речовин (*купа — купка*, *вузол — вузлик*, *череда — чередка*, *табун — табунець*, *зграя — зграйка*), тимчасом як в іспаномовному корпусі ця група лексики представлена мало. Найменш уживаними в обох мовах є лексеми, які не містять суб'єктивної оцінки кількості й ужиті в уточнювальному контексті.

Для стилю періодичних видань в обох мовах характерне використання відносно незначної кількості лексичних засобів опису малих сукупностей через

протиставлення загальній або великій сукупності, а також відсутність прикладів уживання фразеологізмів зі значенням малої сукупності.

(*Ужгород*)

O. A. PELYPENKO

MEANS OF NOMINATION OF SMALL COLLECTIONS IN UKRAINIAN AND SPANISH

The article describes the linguistic means used in the works of Ukrainian and Hispanic prose writers and in the newspapers of Ukraine and Hispanic countries to describe small collections of people, creatures, objects and substances. The author provides statistics and description of peculiarities of usage of the vocabulary in consideration within the corpora of fiction and periodical publications for both languages.

K e y w o r d s: paucity, nomination, small collections.